

METODERAPPORT

NRK: Skjulte bånd

Før hun rakk å fylle to år, ble den lille jenten skilt fra sine nærmeste to ganger. En psykolograpport endret livet hennes. Foto:

Hver dag griper barnevernet inn med tvang og skiller barn fra familiene sine. Avgjørelsene tas på råd fra sakkyndige psykologer, bak lukkede dører. Vi må stole på at atskillelsen er nødvendig, og til barnas beste. De sakkyndige skal være nøytrale og uavhengige. Men en undersøkelse NRK har gjort, viser at mange sakkyndige har skjulte bindinger til barnevernet.

Journalister:

Astri Thunold, NRK DokU, Bergen
Tuva Jorfald, NRK Undersøkende Nett, Oslo
Magnhild Øwre, NRK Midtnytt, Trondheim

Publisert:

NRK Brennpunkt: 22. april 2014
nrk.no: April, mai, oktober og november 2014

Redaktører:

Odd Isungset, NRK Brennpunkt
Ståle Hansen, NRK Undersøkende Nett
Unni Arnøy, NRK Hordaland

Kontaktperson:

Astri Thunold, NRK DokU, 5020 Bergen
97 12 60 69/55 27 52 00

1: INNLEDNING

Gjennom omfattende egne undersøkelser avdekker NRK at flertallet av psykologene i barnevernsaker tar oppdrag på begge sider av bordet. Vi dokumenterer at over halvparten av psykologene som jobber for barnevernet, også tar oppdrag for nemnd og rett i barnevernsaker.

Slik rolleblanding skaper mistillit til beslutningene, og kan i verste fall føre til uriktige avgjørelser. Det bidrar til at barn utsettes for unødige atskillelser, og omkamper om omsorgen.

Flere av psykologene i vår undersøkelse har millioninntekter på barnevernsoppdragene. Til nå har ingen myndighet hatt innsyn i psykologenes oppdrag og inntekter, og har dermed heller ikke kunnet avdekke uheldig rolleblanding.

Hverken partene i saken, nemnda eller retten har heller kjent til bindingene. Det har vært opp til psykologene alene selv å avgjøre om de er habile.

Inhabilitet som ikke oppdages, kan føre til at tvilsomme eller uriktige avgjørelser blir stående. Inhabilitet som avdekkes i ettertid, kan gjøre vedtaket eller dommen ugyldig. Det utsetter barna for nye rettsprosesser, og fare for nye oppbrudd og flyttinger.

I TV-programmet Skjulte bånd og de påfølgende nettartiklene går vi også grundig inn i tre konkrete barnevernsaker, der psykologvurderinger har vært avgjørende for utfallet. I alle sakene har psykologene hatt bindinger til barnevernet.

Som en direkte følge av NRKs arbeid, må alle sakkyndige i barnevernsaker fra 1.januar 2015 levere egenerklæring om sine tidligere oppdrag.

På den måten kan parter i barnevernsaker heretter sjekke på forhånd om de sakkyndige faktisk er objektive og uavhengige, slik loven krever.

Samtidig kan vi som samfunn ha større tillit til at de som skal avgjøre sårbare barns fremtid, ikke har andre interesser i saken enn barnets beste.

2: BEGYNNELSEN

To nysgjerrige journalister, på hver sin kant av landet, hadde lagt merke til at noen barnesakkyndige psykologer syntes å være gjengangere i barnevernsaker.

Advokater fortalte at de møtte de samme psykologene, den ene dagen som sakkyndige vitner for barnevernet, den neste dagen som meddommere i retten. Psykologer fortalte at

enkelte kollegaer hadde så mange sakkyndigoppdrag for barnevernet at det måtte gå utover dømmekraften.

Hvordan kunne vi finne ut om noe av dette var sant, og om det var mer enn uheldige enkelttilfeller? Var dette bare uheldig, eller var det ulovlig? Og hvorfor var det egentlig et problem? Hvilke regler gjelder for barnesakkyndig virksomhet, og hvem skulle se til at disse reglene ble fulgt? Hvem går det egentlig utover hvis reglene blir brutt?

Researchsamarbeid

Tuva og Astri ble begge oppglødd da vi tilfeldig ble klar over at vi satt med samme idé, og fikk **go** fra sjefene til et researchsamarbeid, for TV og nett. At vi var to, bragte oss mye raskere frem til de gode researchspørsmålene, og til de metodene som til slutt ga resultater. Det hjalp også godt å være to om å dele forvirring, fortvilelse, raseri og hysterisk latter over ubegripelig juss, hundrevis av langtrukne innsynsklager, sure sorenskrivere og de absurde mengdene data vi etter hvert hadde samlet inn og måtte analysere.

Vente, purre, klage

Vi begynte arbeidet våren 2012. Først to år seinere var vi klare til publisering, på TV og nett. Underveis har vi kunnet jobbe med andre prosjekter. Det har vært en stor fordel, fordi det har gjort det mulig å vente og purre og klage og vente på svarene vi trengte.

I Trøndelag satt også en tredje erfaren kollega, med inngående kunnskap om barnevernsaker i sitt område. Magnhild ble en viktig samarbeidspartner i arbeidet med TV-programmet.

Hverken TV-program eller annen publisering hadde på noen måte vært mulig, uten hovedfotograf Lasse Wallace, redigerer Sigurd Hamre, programleder Jeanette Platou, nettjournalistene Anne-Linn Kumano-Ensbj og Simen Sundfjord Otterlei, og alle andre dyktige og generøse kollegaer i Bergen, Trondheim og Oslo.

3: METODER OG KILDER

Da vi startet arbeidet, sto spørsmålene i kø. Vi visste lite om sakkyndighet både generelt og i barnevernsaker, og enda mindre om arbeidet som lå foran oss for å få svar på de mest vesentlige spørsmålene:

Hvem er de barnesakkyndige, hva tjener de, og hvem er deres oppdragsgivere?

Hvilke roller har de i sakene, og når blir det et problem at rollene blandes?

Hvilke krav stilles til de sakkyndiges uavhengighet, og hvem kontrollerer at kravene følges?

Hvor viktige er de sakkyndige for utfallet av sakene?

Gjennom tidligere arbeid med barnevernsaker hadde vi opparbeidet god grunnleggende kunnskap om systemet og aktørene, og et godt kildenett blant barnevernsansatte, advokater, berørte familier, forvaltning og tilsyn. Det skulle vi få stor nytte av i startfasen av arbeidet.

Hva så?

Ett underliggende spørsmål måtte besvares gang på gang gjennom hele dette prosjektet: Hva så? Hva så, om noen psykologer kanskje ikke er helt nøytrale og uavhengige når de gir barnevernet medhold i omsorgsovertakelse? Hvem blir egentlig rammet av dette? Tror vi at barnevernet ville ha reist krav om omsorgsovertakelse i utgangspunktet, hvis det ikke var gode grunner til det? Hvilket motiv skulle barnevernet ha for å ville ta et barn fra foreldrene, hvis dette ikke var helt nødvendig?

Svaret er selvsagt at barnevernet i utgangspunktet ikke har noen egeninteresse i saker om omsorgsovertakelse, like lite som politi og påtalemyndighet har det i sakene de er satt til å etterforske og påtale.

Men på samme måte som politiet og påtalemyndigheten, kan også barnevernet komme i skade for å gjøre feil, eller komme til feil konklusjon.

Nøytrale og uavhengige

Derfor må de som skal avgjøre sakene være nøytrale og uavhengige, og ikke ha bindinger til noen av partene. Dette er ikke mindre viktig når den ene parten er offentlig myndighet, med betydelige maktmidler og ressurser, i forhold til privatpersoner som møter en alvorlig anklage.

Og mest av alt er det viktig for barnet. En dag skal hun kanskje selv lese papirene sine for å finne svaret på hvorfor hun ikke kunne vokse opp i sin egen familie. Det er henne vi skylder at den avgjørelsen som en gang ble tatt, var riktig og rettferdig.

Fylkesnemnda avgjør

Vi visste at barn etter loven bare skal skilles fra familien sin når det er helt nødvendig, og til barnets beste. Vi visste også at barnevernet ikke kan overta omsorgen for et barn, uten etter vedtak i fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker. Der skal nødvendighetskravet prøves. Fylkesnemndene er rettsliknende, statlige forvaltningsorgan. Prosessen er lagt opp som en rettssak, med to parter: På den ene siden det kommunale barnevernet, som krever omsorgen for barnet, på den andre siden barnets foreldre, som kan tape den.

Psykologene viktige

Når barnevernet kommer til nemnda med krav om omsorgsovertakelse, har de svært ofte med seg en sakkyndig psykologutredning som underbygger kravet. Det kommunale barnevernet bestiller årlig over 600 sakkyndigrapporter i barnevernsaker, opplyser Barnesakkyndig kommisjon. Også foreldrene kan engasjere sakkyndige, for å forsøke å motbevise barnevernets påstand om omsorgssvikt. Det skjer likevel sjelden. Foreldrene er oppdragsgiver for under 2 prosent av psykolograpportene, barnevernet for 70 prosent. 23 prosent er for tingretten, 3 prosent for fylkesnemnda, og under 2 prosent for lagmannsretten.

Barnevernet betaler

Sakkyndigheten kommunene betaler for, veier tungt. I sakene vi selv har fått tilgang til, gjennom søk på Lovdata og gjennom partsinnsynet til familier vi har kontakt med, er psykolograpporten blant hovedbevisene i saken, og den sakkyndige et hovedvitne. En spørreundersøkelse kolleger i NRK Dagsnytt har gjort blant barnevernsledere, viser at de som regel følger rådet fra de sakkyndige. Og hvis rådet er omsorgsovertakelse, sier flere at de kan være sikre på å vinne saken i nemnda.

Vinner sakene

Statistikk fra fylkesnemnda viser at barnevernet får medhold i 88 prosent av sakene. Hvorfor det er slik, finnes det ikke sikre svar på. Noen nemndsledere mener det er fordi barnevernet bare kommer til nemnda med saker de er sikre på å vinne. Noen advokater mener det er fordi nemnda ikke har nok kritisk avstand til barnevernet.

Barnevernets vitner

Det som er sikkert, er at når de sakkyndige psykologene er betalt av barnevernet, er de barnevernets vitner i saken. Dette må fylkesnemnda ta høyde for, når de skal ta stilling til psykologbeviset. Derfor har også fylkesnemnda egne faste psykologer, som er med på å avgjøre sakene. Psykologen er der nettopp for at nemnda skal være i stand til å vurdere psykologbeviset fra barnevernet. Sammen med psykologen sitter nemndsleder, som er jurist, og et lekmedlem.

Psykologene avgjør

-Vi matcher den kompetansen som barnevernet og de sakkyndige psykologene kommer med, for da kan vi stille de gode og relevante kritiske spørsmålene, slik at vi får et så godt avgjørelsesgrunnlag som mulig, sier nemndsleder Torstein Røed.

Nemndas egen psykolog er altså langt på vei garantist for en rettferdig rettergang. Da blir det ekstra viktig at hun selv er uavhengig av barnevernet.

Flere roller

Avgjørelsene i nemnda kan ankes til retten. Omkring halvparten av sakene ankes, men domstolene har ingen oversikt over utfallet av ankesakene. Også i retten tas avgjørelsene av en juridisk dommer, en lekdommer og en psykolog.

Men psykologene har enda flere roller. Både nemnda og retten kan også selv oppnevne sakkyndige utredere, hvis de mener saken ikke er godt nok opplyst. Når nemnd og rett er oppdragsgiver, regnes den sakkyndiges rapport og vitneprov som helt upartisk.

Ingen vet, og ingen sjekker

Men hvordan kan nemnda og retten vite om psykologene som gjør tjeneste for dem, som dommere og sakkyndige, faktisk er upartiske og uavhengige? Hvordan kan de vite eller sjekke om disse psykologene også tar oppdrag for den kommunen som er part i saken? Svarene vi får er like oppsiktsvekkende som de er korte: Det kan de ikke vite. De må bare ta psykologenes ord for det. Psykologene selv vurderer sin habilitet. Systemet bygger på tillit.

Åpenhjertig dommer

Som en prisverdig åpenhjertig dommer forteller oss: Som oftest spør hun ikke engang.

-Når vi spør en sakkyndig om å ta et oppdrag, sjekker vi ikke om vedkommende har hatt et oppdrag for akkurat den kommunen i forrige uke, eller kanskje har et oppdrag parallellt, sier soren skriver Hilda Gerd Kolbjørnsen.

Store konsekvenser

Denne dommeren mener at det er svært viktig å avklare habiliteten til den sakkyndige på forhånd. Som dommer har hun selv opplevd at en dom ble kjent ugyldig, nettopp på grunn

av inhabil psykologsakkyndig. Dette ble oppdaget ved en tilfeldighet etter at saken var avgjort. Det fikk store konsekvenser for barnet i saken.

Hun har attpåtil sittet i et offentlig utvalg som ville pålegge sakkyndige å legge frem egenerklæring om alle sine oppdrag, nettopp for å unngå rolleblanding og inhabilitet. Så hvorfor sjekker hun ikke likevel med sine sakkyndige hvem de har jobbet for tidligere?

Får sakene unna

Det er rett og slett for å få barnevernssakene unna, sier hun. Hvis det skulle vise seg at en sakkyndig har for nære bånd til det kommunale barnevernet, kan saken måtte utsettes til dommeren finner en annen sakkyndig, uten slike bindinger.

-Det er stor mangel på sakkyndige. Det er mye som skal klaffe. Vi kan sikkert bli styrt litt av det. Det skal helst ikke gå for lang tid før saken kommer opp, sier Kolbjørnsen

Ingen har altså oversikt over omfanget av psykologenes oppdrag og rolleblanding, andre enn psykologene selv.

Velger bort rolleblanding

Noen psykologer vi snakker med er selv kritisk til dette, også blant dem som selv tar oppdrag i barnevernsaker. De har valgt å ta oppdrag enten bare for det kommunale barnevernet, eller bare for nemnd og rett.

Andre mener rolleblanding ikke er noe problem, så lenge den ikke foregår i samme geografiske område: Det må være greit å være medlem av fylkesnemnda i Oslo, selv om man tar oppdrag for barnevernet i Bergen. Noen avviser hele problemstillingen som tøv, og sier de aldri lar seg påvirke av andre hensyn enn barnets beste.

Samme kommune, samtidig

Nemndslederne sier grensen går ved oppdrag for samme kommune, samtidig. Psykologer kan ikke være med på å avgjøre sak mot en kommune, hvis de samtidig har oppdrag for samme kommune i andre saker. Men heller ikke nemndslederne kan vite om denne regelen overholdes, så lenge de mangler innsyn i psykologenes oppdrag i andre saker.

Den eneste rolleblanding som alltid vil bli avverget, er at psykologen er vitne og dommer i samme sak. Det ville bli oppdaget under saksforberedelsen, når beviser og vitnelister legges frem.

Besvogring forbudt

Vi graver oss ned i regler, lover og forarbeider for å finne ut mer om grensene for habilitet blant sakkyndige. De alminnelige habilitetsreglene gjelder selvsagt, om å unngå vennskaps- og slektskapsbånd, herunder «svogerskap i op- og nedadgående linie.» Men det er ikke slike forhold vår undersøkelse dreier seg om.

Rolleblanding hører til «andre særegne omstendigheter som er skikket til å svekke tilliten» til psykologens upartiskhet, enten det er som meddommer, nemndsmedlem eller sakkyndig.

Særlig fordel

Men hvor mye rolleblanding skal det til, før det blir særegent? Det er et spørsmål om skjønn, sier ekspertene. I skjønnnet skal det legges vekt på om avgjørelsen i saken kan innebære «særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv», står det i forvaltningslovens §6. Og «navnlig gjelder dette, når en part av den grunn krever, at han skal vike sete», står det i domstolsloven §108.

Men slik systemet er lagt opp, er det tilfeldig om rolleblanding oppdages. Bare psykologen selv vet hvem han har oppdrag for. Dermed har den private parten, foreldrene, ingen mulighet til å forsikre seg om at psykologen er uhildet, og ikke lever av oppdrag for barnevernet.

Ekspertter advarte

Vi oppdager at to ekspertutvalg allerede i 2006 har advart om farene ved skjult rolleblanding blant psykologsakkyndige. Begge har anbefalt at psykologene skal legge frem egenerklæring om sine tidligere oppdrag og oppdragsgivere, hver gang de påtar seg nye sakkyndigoppdrag. Så hva har skjedd med disse forslagene? Vi finner ikke noe krav om egenerklæring for psykologsakkyndige, hverken i lover, forskrifter eller retningslinjer. Vi ber om forklaring fra de to ansvarlige departementene, Helse- og Barne- og likestillingsdepartementet.

Grensen for inhabilitet

Det viser seg at forslagene ble lagt bort, og aldri nådde frem til Stortinget.

Helsedepartementet mente det ville bli for vanskelig å avgjøre nøyaktig hvor grensen for inhabilitet skulle gå. Men det var ikke poenget med forslaget, ifølge utvalgslederen, jussprofessor Hans Petter Graver.

Poenget var at åpenhet om bindingene, slik at både partene og vi andre selv kunne avgjøre om vi har tillit til de sakkyndige. Habilitet er et skjønsspørsmål, og åpenhet er nødvendig for å kunne utøve skjønnnet.

Manglende åpenhet risikabelt

Det er ingen forsikring mot inhabilitet at man ikke vet noe som helst om bindingene. Tvert imot, sier Graver.

– *Det er jo å omgå problemet. Det betyr at man har en risiko for at personer som ikke skulle ha vært med på avgjørelsen, likevel er med,* sier Graver.

Sorenskriver Hilda Gerd Kolbjørnsen er også kritisk til at forslagene om egenerklæring ble lagt bort. Hun satt i ekspertutvalget som foreslo dette for Barne- og likestillingsdepartementet.

Begrunnelsen for hemmelighold er hemmelig

– *Vi ønsket en selvangivelse, at de sakkyndige skulle si hvem de har hatt oppdrag for, slik at de som er part i saken kan være klar over det og få mulighet til å si fra om de ikke har tillit,* sier Kolbjørnsen.

Departementet selv nekter å svare på hvorfor forslaget ble lagt i en skuff.

Begrunnelsen er unntatt offentlighet, opplyser kommunikasjonssjef Maria Brit Espinoza.

Vi får ikke vite hvorfor departementet ikke lyttet til rådene fra et ekspertutvalg de selv hadde satt ned. Hvilke råd var det de lyttet til?

Psykologforeningen gikk imot

For å finne svar på dette, krever vi innsyn i høringsuttalelsene i saken. Det viser seg at Norsk Psykologforening sterkt frarådet forslaget om egenerklæring.

– *Dette er høykonfliktsaker, hvor fokus må være på saken og ikke den sakkyndige, sier fagsjef i Norsk Psykologforening, Anders Skuterud. Dessuten ville det medføre merarbeid for den sakkyndige. Skuterud ser ikke bort fra at foreningen ville ha vurdert forslaget annerledes i dag, men vil ikke selv ta initiativ til noen endring.*

Vi tar saken

Så hvem er de barnesakkyndige, hva tjener de, og hvem er deres oppdragsgivere?

Hvilke roller har de i sakene, og hvor stort omfang har rolleblanding?

Nå er vi enda sikrere på at det er viktig å få svar på disse spørsmålene, og at svarene har vesentlig offentlig interesse. Vi sender ut de første innsynsbegjæringene, til Bergen og Oslo kommuner, Bergen og Oslo tingrett, og fylkesnemndene samme sted.

Lærer av avslagene

Vi har bedt om navn på psykologer som har hatt oppdrag hvert av årene 2006-2011, som sakkyndige for kommunene, og som fagkyndige medlemmer/meddommere eller sakkyndige utredere for nemnd og rett.

De første svarene vi har fått er dels nedslående, dels gledelige, men først og fremst lærerike.

Vi lærer ikke bare av de opplysningene vi faktisk får innsyn i, men også av avslagene.

De hjelper oss både til å stille bedre spørsmål, og argumentere bedre for innsyn.

Bedre spørsmål og argumenter

Noen kommer også i skade for å gi oss mer informasjon enn vi har bedt om.

En bydel i Bergen sender oss oversikt ikke bare over sakkyndigoppdragene, men også over alle andre betalte oppdrag psykologene har hatt for barnevernet – for eksempel kurs og veiledning til barnevernsansatte.

Også slike betalte oppdrag kan ha betydning for psykologenes habilitetet, bekrefter eksperter vi snakker med. Dermed inkluderer vi andre oppdrag for barnevernet i innsynsbegjæringene til alle bydeler og kommuner

Hundrevis av innsynsbegjæringer

Vi utvider undersøkelsen til stadig flere kommuner, nemnder og rettsinstanser.

Idet vi avslutter, har vi sendt innsynsbegjæringer til 133 kommuner, 5 fylkesnemnder, 27 tingretter, 4 lagmannsretter, og til Høyesterett. I tillegg sender vi begjæringer til Barnesakkyndig kommisjon, Domstolsadministrasjonen, departementene, Sentralenheten for fylkesnemndene og andre kilder. Vi har ikke tall for hvor mange puringer og klager vi sender, før vi til slutt sitter igjen med de opplysningene som utgjør grunnlaget for våre konklusjoner.

Kriteriene for bindinger

For at opplysningene vi innhenter skal være mest mulig relevante, må vi ha noen kriterier for hvilken rolleblanding som kan være problematisk. Researchen til nå har vist at det ikke finnes noen klare svar på dette.

De fleste dommere og nemndsledere vi snakker med er likevel enige om at psykologene ikke bør være med på å avgjøre sak mot en kommune eller bydel, samtidig som de har betalte oppdrag for samme kommune eller bydel i andre saker.

Dommernes habilitetsregel

Vi forstår raskt at det vil bli en umulig oppgave å få ut opplysninger fra nemnd og rett om hvilke kommuner som har vært part, i alle sakene psykologene har vært involvert i. Det er vanskelig nok å få ut navn på psykologene, oppdrag og utbetalinger.

Vi kan altså ikke få svar på hvor utbredt det er at psykologene bryter med nemda og rettens uskrevne habilitetsgrense. Etter hvert skal vi likevel klare å få svar på dette, for noen av psykologene i vår undersøkelse. Slik finner vi også flere klare brudd på denne regelen.

Geografi-kriteriet

I første omgang må vi bestemme oss til å konsentrere oss om geografi-kriteriet:

Hvor utbredt er det at psykologer påtar seg oppdrag både for kommunene, og for tilhørende fylkesnemnder og rettsinstanser?

Vi setter oss ned med kart og lister for å finne ut hvilke nemnder og domstoler kommunene sokner til. For fylkesnemndene følger inndelingen fylkesgrensene. For tingrettene og lagmannsrettene er geografien mer innviklet.

Sorterer geografisk

Vi danner oss et bilde av hvilke nemnder, rettsinstanser og kommuner som må med i undersøkelsen, for å få de opplysningene vi trenger. Vi fordeler arbeidet mellom oss, og sender begjæringer, purringer og klager. Mailboksen får mapper etter lagsogn for å holde styr på hvem som har svart, gitt eller nektet innsyn. Vi bruker excel for å ordne og sortere opplysningene vi får inn, med navn på psykologene, oppdrag og oppdragsgivere sortert geografisk.

Skrive manuelt

De første opplysningene kommer inn i mange ulike formater, som noen linjer på mail, eller som vedlegg i word eller pdf, ofte skrivebeskyttet. Det blir mye arbeid med å klippe og lime eller skrive opplysningene manuelt inn i excel. Etter hvert ber vi pent om å få tilsendt opplysningene i excel. Noen følger oppfordringen, men flertallet velger naturlig nok å sende opplysningene i den form som medfører minst mulig merarbeid for dem selv. For oss betyr det kontorpukkel på nakken i lang tid fremover. Men gu kor gøy vi har det!

Ingen annen utvei

Det finnes uansett ingen annen utvei enn å hente inn opplysningene direkte fra psykologenes oppdragsgivere. Barne- og likestillingsdepartementet har riktignok et register over sakkyndige psykologer, fordelt på fylker.

Men dette er likevel bare en oversikt over psykologer som har fullført sakkyndigutdanning i regi av Norsk Psykologforening. Hverken kommunene, nemnda eller retten er forpliktet til å velge blant disse psykologene til sine sakkyndigoppdrag.

Gir ikke svar

Det stilles ingen spesielle krav til sakkyndige psykologer i departementets retningslinjer. Oppdragsgiverne kan velge hvem de vil. Departementets register gir dermed ikke noe svar på hvilke psykologer som faktisk har oppdrag som sakkyndig til enhver tid, og slett ikke hvem som er deres oppdragsgivere, eller hva de får betalt for oppdragene.

Listen er likevel til nytte, fordi den har opplysninger om psykologenes arbeidssted, deres titler og deres kontaktopplysninger. Dette kommer godt med når vi seinere skal sjekke oversiktene våre over psykologoppdrag med psykologene selv.

Nemndene har ikke svar

Fylkesnemndene har også et fast utvalg av psykologer og andre som gjør tjeneste som fagkyndig medlemmer, altså deltar i avgjørelsen av sakene. De fleste på listen er psykologer, men her finnes også andre faggrupper, blant dem sosionomer, lærere og andre. Psykologene skal velges fra disse utvalgene. Men heller ikke dette registeret gir noe svar på hvor mange oppdrag den enkelte faktisk har, eller hva de tjener på dette. Også denne listen gir oss psykologenes kontaktopplysninger.

Sier først nei

I første omgang sier fylkesnemndene nei til å gi oss opplysninger om hvilke psykologer som har hatt oppdrag for dem de siste årene, og hva de har tjent. Nemndene mener Barne- og likestillingsdepartementet må svare på dette, men departementet sender ballen tilbake til nemndene. Noen nemnder gjør jobben selv, andre ber om hjelp fra Sentralenheten for fylkesnemndene, og den dyktige Monica Johnsen.

Må vaske listene

Etter omfattende korrespondanse og samarbeid med Johnsen, sitter vi til slutt med svar fra alle de fem nemndene vi har henvendt oss til.

Alle som har hatt oppdrag som fagkyndige er med i oversikten, uansett yrkesgruppe.

Vi må selv finne ut hvem av dem som er psykologer. Det gjør vi ved hjelp av fylkesnemndas eget register over fagkyndige, der også yrkestittel er oppgitt.

Sakkyndigoppdrag mangler

Vi vil også ha oversikt over psykologer nemndene har oppnevnt som sakkyndige. Vi vet at de fleste sakkyndigrapporter skrives på oppdrag for kommunene. Men vi vet også at nemndene i sjeldne tilfeller selv oppnevner sakkyndige, hvis de mener saken er for dårlig opplyst fra kommunens side. Også i denne rollen skal psykologene være uhildet, og ikke ha bindinger til partene i saken. Skal oversikten vår bli fullstendig, er det derfor viktig å få innsyn også i disse oppdragene.

Betalt av kommunen

Det kan vi ikke få. For å få svar på dette må Johnsen gå manuelt inn i hver eneste sak om omsorgsovertakelse, mellom 700 og 900 vedtak i året. Det blir for arbeidskrevende.

Sakkyndigoppdragene kan nemlig ikke hentes ut fra nemndas honorarlistene.

Det er fordi nemnda selv ikke betaler psykologene de oppnevner som sakkyndig. Selv om fylkesnemnda er oppdragsgiver, er det kommunen som betaler for oppdragene.

Dette er vanskelig å forstå. Kommunen er jo part i saken. Hvorfor skal en av partene betale for en sakkyndig som skal være nøytral og uavhengig?

En ekstra utfordring

Begrunnelsen fra nemndene er at kommunen har ansvar for at saken blir godt nok opplyst, og derfor må betale. Så lenge nemnda formelt står som oppdragsgiver, må den sakkyndige regnes som uavhengig, uansett hvem som betaler. For oss betyr dette en usikkerhet ved opplysningene vi innhenter fra kommunene. Vi kan ikke vite sikkert at kommunen har vært oppdragsgiver i alle sakene - selv om de har betalt.

En liten feilkilde

Feilkilden er likevel liten. Fylkesnemndene er nemlig oppdragsgiver for bare 3 prosent av alle sakkyndigoppdragene, kommunene 70 prosent. Statistisk vil dette altså ha liten betydning for utfallet av undersøkelsen. Men hvis vi skal omtale enkeltpsykologers oppdrag og rolleblanding, må vi i alle sakene først forsikre oss om hvem som har vært oppdragsgiver. Her får vi god hjelp av psykologene selv, kommunene og nemndene, og av Barnesakkyndig kommisjon (BSK).

Alle psykologer og oppdragsgivere

BSK ble opprettet i 2010 etter mønster av Rettsmedisinsk kommisjon, for å kvalitetssikre alle sakkyndigrapporter før de kan legges frem som bevis i barnevernsaker.

I deres arkiver ligger altså hver eneste rapport som er skrevet siden da, og dermed potensielt også navn på alle psykologer som har hatt sakkyndigoppdrag siden da. Når dette går opp for oss, blir vi litt oppglødd. Vi vil ha navn og oppdragsgiver på alle sammen. Vi sender innsynsbegjæring til BSK - og får avslag.

Urimelig arbeidsbyrde

Kommisjonen svarer at det er umulig å finne ut av dette, annet enn ved manuell gjennomgang av alle de til da 2 422 sakkyndigrapportene. Den sammenstillingen vi ber om kan ikke gjøres med *enkle fremgangsmåter*, og vil medføre en *urimelig arbeidsbyrde*, Offentlighetsloven prg 28. Dette er en avslagsbegrunnelse vi etter hvert skal bli godt kjent med. Vi skal også bli ganske godt kjent med BSK, og etter hvert få innsyn i mange svært verdifulle opplysninger.

Avslag blir nøkkel til innsyn

Nøkkelen blir å legge merke til hvordan avslagene vi får er begrunnet, og argumentere i forhold til det når vi klager. Presseforbundets Kristine Foss hjelper oss å finne argumenter for innsyn. BSK nekter jo for eksempel faktisk ikke innsyn fordi de mener opplysningene bør være hemmelige. Dermed tar vi som utgangspunkt at de ønsker å praktisere offentlighet, og svarer med å redusere arbeidsbyrden. Vi sender flere mindre omfattende innsynsbegjæringer i stedet.

Verdifulle opplysninger

Til sammen gir dette oss noen uvurderlige bidrag til undersøkelsen, blant annet:

- *Navn på alle psykologer som har skrevet 10 eller flere rapporter i året
- *Navn og oppdragsgiver på psykologer som har fått kritikk for sine sakkyndigrapporter, såkalte «bemerkninger», og/eller har måttet levere tilleggsrapport.

Sjekker psykologers oppdragsgivere

BSK hjelper oss også å sjekke oppdragsgiver for flere enkeltpsykologer, slik at vi med sikkerhet kan dokumentere flere konkrete tilfeller av rolleblanding.

Blant de 133 kommunene vi sender innsynsbegjæring til, er den mest påfallende første responsen rungende taushet. Mange forblir tause, selv etter titalls purringer. Når vi avslutter undersøkelsen, er det 39 kommuner som fortsatt ikke har svart.

Kommunene gir innsyn

Sannsynligvis skyldes det at det kommunale barnevernet fra før har stor arbeidsbelastning. Blant de som nekter innsyn, er det nemlig få som mener selve opplysningene er hemmelige.

Innsynsnekten begrunnes nettopp med arbeidsbyrden. Det store flertallet av de som svarer på henvendelsen gir oss likevel til slutt innsyn i opplysningene, selv om noen nekter i første omgang. Vi skal streve lenger med noen av tingrettene.

Tunge tingretter

Offentlighetsloven gjelder vanligvis ikke for domstolene. Men det finnes unntak, og ett av dem er nettopp «*gebyrfastsetjing og salærfastsetjing til forsvararar, prosessfullmektigar og sakkunnige*». Noen sorenskrivere bruker likevel lang tid på å lete frem stadig nye og mer oppfinnsomme avslagshjemler, samtidig som de understreker at de har det for travelt til å lete etter opplysningene vi ber om.

Vi er «Des»

En dommer passer likevel på alltid å være «Des», og underskrive alle sine avslag med «*Ærbødigst*». Favorittavslaget kommer fra en kvinnelig sorenskriver som hevder det vil være straffbart å sende oss opplysningene. Det skjer like etter at vi har fått tilsvarende opplysninger tilsendt fra Høyesterett.

Får hjelp

Men noen gjør sitt beste for å finne svar på det vi spør om. Også for tingrettene betyr dette å måtte åpne hver enkelt sak. En oppfinnsom tingrettsansatt finner nøkkelen som skal hjelpe oss videre. Ved hjelp av saksnummer skiller hun ut barnevernsakene, og begrenser dermed arbeidsbyrden. Men mange finner ikke tid til dette heller. Vi ber Domstolsadministrasjonen om hjelp.

Domstoladministrasjon positiv

DAs Erling Moe er positiv til innsynskravet, og påtar seg jobben med å lage lister over barnevernsaker til tingrettene. Vi reduserer også antall år vi ber om innsyn i. Til slutt går de fleste tingrettene med på å lete gjennom sakene og finne navnene på psykologer som har vært fagkyndig meddommer og rettsoppnevnt sakkyndig, og hva de har tjent på dette. Vi får også oversikter fra lagmannsrettene.

De sakkyndige og barna

Over 10 000 barn er plassert utenfor hjemmet, og hver dag hentes nye barn bort fra foreldrene sine. Vi har lært at psykologenes råd veier tungt i barnevernsaker, uansett hvilken rolle de har. Både barnevernet, fylkesnemnda og retten sier de lener seg på psykologenes ekspertise. Sakene handler nemlig sjelden om å dokumentere barnas fysiske skader. Vitnene er sjelden leger, og bevisene sjelden røntgenbilder.

Tusenvis er voldsofre

En undersøkelse blant norske 18-åringere viste at 4 prosent hadde opplevd gjentatt vold fra foreldrene i oppveksten, og 3 prosent grov vold. Hvis bare ett årskull av dagens 0-17 åringer har opplevd det samme, er flere tusen barn ofre for alvorlig foreldrevold. Men bare knapt 150 barn ble plassert utenfor hjemmet på grunn av vold i 2012.

Foreldrenes omsorgsevne

Bare 1 av 10 plasseringer utenfor hjemmet skyldes vold eller overgrep. Nesten halvparten av sakene skyldes det som i barnevernstatistikken kalles *foreldrenes manglende omsorgsevne*.

Derfor er psykologene så viktige. Deres jobb er å utrede foreldrenes omsorgsevne, barnas fungering og samspillet mellom barn og voksne.

Kontakter familiene

Samtidig med at vi undersøker psykologenes roller, snakker vi med familier som har erfaring med psykologer i barnevernsaker, også med barna der det er mulig. Familiene finner vi gjennom nyhetssøk og tips til redaksjonene, men også via søk på Lovdata, og gjennom kilder blant advokater og i barnevernet. På Lovdata ligger flere tusen barnevernsaker. De er anonymiserte, men navnene på partenes advokater står der, og gjennom dem får vi kontakt med familiene.

Leser psykolograpporter

Familiene vi kontakter deler partsinnsynet sitt med oss, og gir oss fullmakt til å innhente all informasjon vi trenger og all dokumentasjon som mangler, fra barnevernet og andre kilder. På den måten får vi også tilgang til å lese et tjuetalls psykolograpporter.

Vil åpne dørene

Vi tar også kontakt med direktøren for alle landets fylkesnemnder, Pernille Pettersen Smith, og ber om tillatelse til å følge en fylkesnemndssak med kamera. Vi vil ikke publisere hverken bilder eller opplysninger som kan identifisere barna i saken. Smith er begeistret, men sier både familiene, barnevernet og den enkelte nemndsleder må samtykke. Hovedregelen er lukkede dører, og de kan bare åpnes hvis nemnda finner det «ubetenkelig».

Åpne dører beskytter

Så vidt vi vet har nemnda aldri åpnet dørene for journalister. Det mener vi er betenkelig. Lukkede dører beskytter barnas privatliv, men barn trenger også den beskyttelsen åpne dører kan gi. Før var vold mot barn en privatsak. Slik er det ikke lenger. Journalister er til stede i domstolene og forteller oss om forbrytelser mot barn, og hvordan det straffes. Det er til barnas beste.

På våre vegne

Offentlig omsorgsovertakelse er heller ikke en privatsak. Det er på våre vegne fylkesnemndene skiller stadig flere barn fra familiene sine. Lukkede dører gjør at vi vet for lite om hvorfor dette er nødvendig. Hva er egentlig omsorgssvikt, og hva er god nok omsorg? Og hva vil det si at foreldrene mangler omsorgsevne?

Dørene lukkes

Sist vi forsøkte å slippe inn i nemnda, var under arbeidet med dokumentaren *Ingens barn* i 2008. Da var det barnevernet som nektet oss adgang, selv om familiene sa ja. Denne gangen kontakter vi derfor barnevernet først. Barnevernsleder Marit Hoff sørger for samtykke fra Oslo kommune i tre saker. Gjennom advokatene får vi ja også fra familiene. Men nå er det nemndslederne som sier nei. Dørene forblir lukket.

Historiene vi kan fortelle

Vi må avgjøre hvilke andre historier vi kan og bør fortelle, blant alle sakene vi har fått kunnskap om. Vi legger vekt på hvilke roller psykologene har hatt i utfallet av sakene, og på

at sakene er representative. De tre fortellingene vi velger handler ikke om vold eller overgrep, men nettopp om foreldrenes omsorgsevne. Psykologbeviset var avgjørende.

Hensynet til barna

Det viktigste er likevel hensynet til barna. Vi bruker ingen navn på de medvirkende, og anonymiserer barn og foreldre. Hverken bilder eller opplysninger vi publiserer skal føre til at barna blir identifisert. Vi kan likevel ikke helt forsikre oss mot at noen i barnas nærmeste krets vil kunne gjenkjenne dem.

Ber barnevernet om hjelp

Da er det viktig at ikke noe av det vi forteller kan såre eller stigmatisere dem, nå eller i fremtiden. Vi ber barnevernet om hjelp til å fremstille sakene mest mulig kort og nøkternt, basert på de fakta partene er enige om. Vi ber også om at de informerer fosterfamiliene og de eldste barna om publiseringen.

De aller minste

To av sakene vi velger gjelder spedbarn. Det er ikke tilfeldig. Omsorgsovertakelser av spedbarn økte med 40 prosent i 2012, etter at et ekspertutvalg ba barnevernet gripe inn tidligere. Saker om spedbarn stiller store krav til psykologenes ekspertise og deres uavhengighet. Hvis de ikke gjør godt nok arbeid, eller har bindinger, risikerer de aller minste å måtte flytte gang på gang.

Hentet på fødeklubben

Det skjedde med en liten jente i 2011. Hun ble hentet på fødeklubben, på grunn av morens tidligere rushistorie og psykiske helse. En sakkyndig psykolog utredet saken på oppdrag for fylkesnemnda. Han anbefalte omsorgsovertakelse, og nemnda fulgte rådet. Men 18 måneder etter fødselen fikk moren barnet tilbake, etter en dom i tingretten. Retten mente sakkyndigrapporten var for ensidig negativ mot moren. Det var ikke bevist at hun manglet omsorgsevne.

Måtte flytte igjen

Dermed måtte den lille jenta bryte opp igjen, denne gangen fra fosterhjemmet. Det ingen visste, var at den sakkyndige som skulle være nøytral og uavhengig i denne saken, samtidig hadde et annet oppdrag for kommunen som var part i saken. Det viser opplysningene vi har samlet inn. Psykologen fikk utbetalt 70.000 kroner for dette. Få måneder seinere fikk han 90.000 kroner for et nytt oppdrag, for samme kommune.

Avviser påvirkning

Nemnda er selv kilde for opplysningene, men vil ikke i ettertid kommentere psykologens habilitet. Bare psykologen selv kan vite om dette påvirket hans vurdering. Han avviser dette, men vil ikke la seg intervju. Han ber om ikke å bli identifisert, fordi han har opplevd trakassering fra familier i tidligere saker. Det tar vi hensyn til.

En gutt som ville hjem

Psykologenes bindinger fikk også følger for en gutt som ville hjem til familien sin. Retten hadde oppnevnt en sakkyndig psykolog, som gikk inn for dette. Men psykologdommeren gikk imot, og gutten måtte bli i fosterhjemmet. I ettertid ble det oppdaget at hun delte

venterom med kommunens psykologvitne. Dommen ble opphevet på grunn av inhabilitet. Men det tok ett år før saken kom opp på ny, og da var det blitt for seint å flytte gutten. En ny flytting ville bli en for stor omveltning.

Mangelfullt samspill

I 2012 skilte fylkesnemnda en annen liten jente fra foreldrene sine. Hun var ikke utsatt for hverken rusmisbruk, vold eller vanskjøtsel, og vokste og la på seg som hun skulle. Men nemnda fant det bevist at foreldrenes kontakt og samspill med barnet var så mangelfullt at babyen var i ferd med å ta psykisk skade av dette. Konklusjonen var at foreldrene manglet omsorgsevne.

Ble aldri utredet

Vedtaket ble gjort uten noen sakkyndigutredning, hverken av barn eller foreldre. Psykologarbeidet i saken besto av fire korte observasjoner på et barne- og familiesenter. Foreldrene ba selv om å bli utredet av sakkyndig, men dette ble avslått både av nemnd og rett. Da forsøkte familien selv å finne sakkyndige som ville påta seg oppdraget, men det viste seg å være umulig.

Dokumentasjon er slettet

NRK avdekker at vesentlig dokumentasjon i saken aldri ble lagt frem for nemnd og rett, og at dokumentasjon er blitt slettet.

På oppdrag for NRK går fire uavhengige eksperter på barnepsykologi, barnevern og barnerett gjennom dokumentene i saken. Alle finner alvorlige mangler ved utredningen.

Jussprofessor Mons Oppedal mener barnets menneskeretter er brutt.

Ingen kritiske innvendinger

Men psykologen som skulle avgjøre saken i nemnda, hadde ingen kritiske innvendinger. Vår undersøkelse viser at psykologen i nemnda tidligere har hatt oppdrag for kommunen som var part i saken. Det samme gjelder psykologen i tingretten, som opprettholdt omsorgsovertakelsen. Nå blir det nye rettsrunder om omsorgen for barnet.

Krevende arbeid

Å dekke barnevernsaker er et krevende og møysommelig arbeid. For selv å kunne sette oss inn i sakene må vi for det første sørge for at vi får innsyn i alle dokumentene i saken.

Og selv om saken har mange dokumenter, er det ofte mangel på egentlig dokumentasjon, i form av etterprøvbare fakta.

Kritisk til begge parter

Veien til innsyn går gjennom familiene, men vi er ikke og skal ikke være deres talerør. Fordi om atskillelsen er vond, kan den likevel være til barnets beste. Familiene må gi oss alle fullmakter og full frihet til å få svar på det som er ubesvart, og finne de fakta som mangler. I forhold til barnevernet må vi være både kritiske og lydhøre, og aldri glemme at deres samfunnsoppdrag er å beskytte barna.

Tvil og risiko

I straffesaker må anklager bevises utover rimelig tvil. Påtalemyndigheten har bevisbyrden, og tvilen skal komme den tiltalte til gode. Prinsippet er at det er bedre om en skyldig går fri, enn om en uskyldig blir dømt. Så strenge beviskrav gjelder ikke i barnevernsaker.

Der gjelder alminnelig sannsynlighetsovervekt. Barnevernet må bare sannsynliggjøre at omsorgsovertakelse er nødvendig. Helt konkret må dette være 51 prosent mer sannsynlig enn usannsynlig.

Varsom, nøyaktig og objektiv

Når barnets beste skal avgjøres, skal tvilen ikke nødvendigvis komme foreldrene til gode.

Men betyr dette at det er bedre å hente ett barn for mye, enn ett for lite?

Det er langt fra sikkert. For offentlig omsorg er heller ikke uten risiko.

Barnets beste må i alle fall være at den som skal avgjøre sakene er *varsom, nøyaktig og objektiv*. Og at lister, og dører, blir åpne.

RESULTATER AV ARBEIDET:

- NRK har samlet inn opplysninger om psykologoppdrag fra 55 kommuner, og fra fylkesnemnder og tingretter i samme område. Undersøkelsen viser at minst halvparten av psykologene som jobber for barnevernet, også tar oppdrag for nemnd og rett.
- For et begrenset utvalg saker har vi også fått vite hvem som var part i sakene. Vi finner flere eksempler på at psykologer er med på å avgjøre saker der kommuner de selv har oppdrag for, er part i saken. I noen tilfeller har dette skjedd samtidig, i strid med habilitetsreglene
- En psykolog fikk 900 000 kroner i honorarer fra en og samme kommune over tre år. I samme periode avgjorde han flere saker med denne kommunen som part, både i nemnda og retten.
- En psykolog skrev tre sakkyndigrapporter hver måned i 2012. Likevel påtok hun seg å avgjøre saker i nemnd og rett, også mot kommuner hun selv hadde oppdrag for. I alt tjente hun 1,7 millioner kroner dette året, etter skatt.
- Fordi vi bare har opplysninger om 55 kommuner, kan andre psykologer ha bindinger som er mer omfattende enn undersøkelsen viser. Derfor publiserer vi ikke navn på psykologene i undersøkelsen.
- Unntakene er den psykologen som har hatt flest sakkyndigoppdrag hvert år de siste tre årene, og psykologer tilknyttet et bergensfirma som har svært mange oppdrag for kommuner, nemnd og rett.
- Vi publiserer også navnet på et medlem av Barnesakkyndig kommisjon, som skal kontrollere alle sakkyndigrapporter. Vår undersøkelse viser at hun mens hun var kommisjonsmedlem selv leverte flere enn 10 sakkyndigoppdrag i året. Hun ble altså kontrollert av kommisjonen hun selv satt i. Klar dobbeltrolle, mener habilitetsekspert.

- Publiseringen av de utvalgte psykologenes navn og roller skjer etter at selv har fått sjekke at opplysningene stemmer, og fått uttale seg.
- For to lagsogn har vi en komplett oversikt over alle psykologoppdrag over en periode på 2-3 år. Vi har sammenstilt opplysninger om psykologoppdrag fra Bergen tingrett og Bergen kommune, og fra Oslo tingrett og Oslo kommune.
- Det gir oss mulighet til å undersøke det presise omfanget av psykologenes bindinger i de to største byene. Sammenstillingen viser at av alle oppdrag for retten i barnevernsaker, var over halvparten utført av psykologer som også hadde betalte oppdrag for kommunen, i samme periode.

KONSEKVENSER:

TV-programmet sendes i Brennpunkt på NRK1, 22. april 2014, samtidig med den første nettsaken. Ingen bestrider de fakta og konklusjoner vi publiserer. Til og med psykologforeningen er enig i at vi har avdekket et problem som må løses.

To uker etter sending bestemmer barneministeren seg for å innføre ekspertenes forslag om egenerklæring for psykologsakkyndige, med virkning fra 1.januar 2015.

Og i november 2014 setter både Fylkesmannen og Bufetat i gang gransking av «Amalie»-saken, som en følge av NRKs dekning.

PUBLISERT:

NRK Brennpunkt:

<http://tv.nrk.no/serie/brennpunkt/MDUP11000814/22-04-2014>

nrk.no:

22.april: Skjulte bånd

<http://www.nrk.no/magasin/brennpunkt-skjulte-band-1.11660499>

24.april: Barnevernet henta det nyfødde barnet (m Tone Merete Lillesvangstu)

<http://www.nrk.no/sognogfiordane/vart-frateken-nyfodd-unge-1.11680899>

5.mai: Krever åpenhet om barnevernsoppdrag (m Anne Linn Kumano Ensby og Tuva Jorfald)

<http://www.nrk.no/fordypning/krever-apenhet-om-barnevernsoppdrag-1.11692654>

5.mai: Systemet kan skade barna (m Tuva Jorfald)

<http://www.nrk.no/fordypning/-systemet-kan-skade-barna-1.11246442>

6.mai: Endrer praksis etter Brennpunkt-dokumentar (m Per Christian Magnus og Magnus Aamo Holthe)

<http://www.nrk.no/hordaland/ender-praksis-etter-nrk-dokumentar-1.11701940>

9.mai: Psykologfirma legger frem liste over barnevernsoppdrag

<http://www.nrk.no/hordaland/legger-frem-barnevernsoppdrag-1.11709113>

18.oktober: Barnevernet tok Amalie (m/Simen Sundfjord Otterlei)

<http://www.nrk.no/magasin/barnevernet-tok- amalie -1.11969643>

<http://www.nrk.no/hordaland/barnevernet-tar-ikke-selvkritikk-1.11984890>

18.oktober: Henter to spedbarn i uken (m/Simen Sundfjord Otterlei)

<http://www.nrk.no/hordaland/henter-to-spedbarn-i-uken-1.11984689>

22.oktober: Amalie-saken opp på Stortinget (m/Kari Nygard Tvilde)

<http://www.nrk.no/hordaland/amalie-saken-opp-pa-stortinget-1.12000873>

24.oktober: Stadig færre fosterbarn hos slektninger (m/Sigrid Grøm Bakken)

<http://www.nrk.no/hordaland/stadig-faerre-fosterbarn-far-bo-hos-slektninger-1.12003230>

18.november: Fylkesmannen åpner tilsyn i Amalie-saken

<http://www.nrk.no/hordaland/fylkesmannen-apner-tilsyn-i- amalie -saken-1.12051461>

19.november: Gransker sletting av barnevernsdokumenter (m/Roy Hilmar Svendsen)

<http://www.nrk.no/hordaland/gransker-sletting-av-barnevernsdokumenter-1.12052903>

